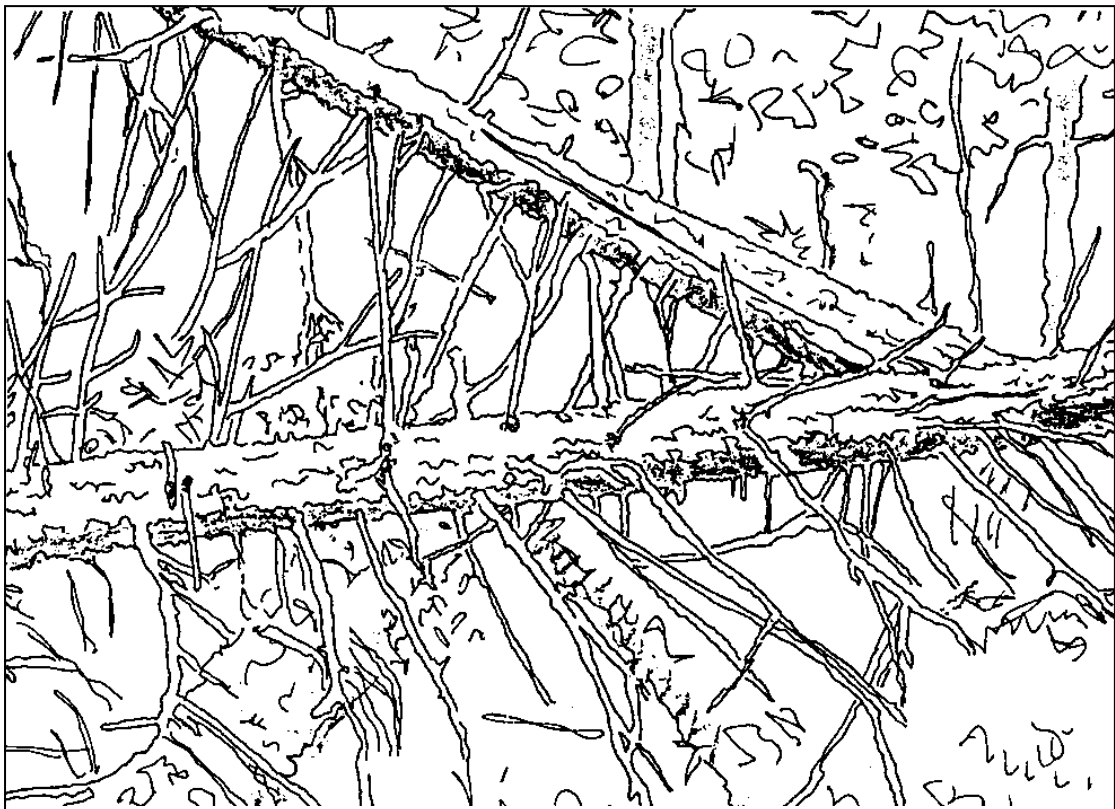

SÄBY VÄSTERSKOG

SKÖTSELPLAN

UPPRÄTTAD 1991

Skogsvårdsstyrelsen
i Östergötlands län

SKÖTSELPLAN FÖR SÄBY VÄSTERSKOG NATURRESERVAT

Denna skötselplan har upprättats under 1991.

Skötselplanen gäller utan tidsbegränsning.

En översyn av skötselplanen bör göras senast om 10 år för att bedöma behovet av en revidering.

Skötselplanen har upprättats av skogsvårdsstyrelsen i Östergötlands län i samråd med länsstyrelsen och författare har varit Magnus Wadstein.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

I ALLMÄN BESKRIVNING	5
1. ADMINISTRATIVA DATA	5
2. GRUND FÖR BESLUT SAMT FÖRESKRIFTER	6
2.1 Grund för beslut	6
2.2 Föreskrifter	6
3. ÖVERSIKTLIG BESKRIVNING AV BEFINTLIGA FÖRHÅLLANDEN	6
3.1 Naturförhållanden	6
3.2 Kulturhistoriska förhållanden	7
3.3 Markanvändning	7
3.4 Tillgänglighet	7
3.5 Slitage och störningskänslighet	7
3.6 Tillsyn	7
3.7 Information	8
3.8 Litteratur	8
II PLANDEL	8
1. DISPOSITION OCH SKÖTSEL AV MARK OCH VATTEN	8
1.1 Övergripande mål	8
1.2 Generella riktlinjer	8
2. ANORDNINGAR FÖR REKREATION OCH FRILUFTSLIV	9
2.1 Övergripande mål	9
2.2 Riktlinjer och åtgärder	9
3. TILLSYN	9
4. DOKUMENTATION	10
5. REVIDERING AV SKÖTSELPLAN	10
6. FINANSIERING AV NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN	10
6.1 Ekonomisk utredning	10
6.1 Finansiering av naturvårdsförvaltningen	10

BILAGOR

1. RESERVATSBESLUT
2. ZONINDELNING ANORDNINGAR FÖR FRILUFTSLIV
3. UTDRAG UR TOPOGRAFISK KARTA
4. EKONOMISK UTREDNING
5. BESLUT OM UTVIDGNING AV SÄBY VÄSTERSKOG NATURRESERVAT

I ALLMÄN BESKRIVNING

1. ADMINISTRATIVA DATA

Benämning: Säby Västerskog

Objektnr: 0502 028

Skyddsform: Naturresevat

Beslutsdatum: 1974-02-01

Kommun: Linköping

Socken: Vist

Läge: Området ligger ca 2 km SSO om Bjärka-Säby och ca 2 mil söder om Linköping

Areal: 11,9 ha + 3,8 ha = 15,7 ha

Fastighet: Bjärka-Säby 1:1

Ägare: Oscar Ekman
Bjärka-Säby
590 54 STUREFORS

Naturvårdsförvaltare: Skogsvårdsstyrelsen

Kartblad: Ekonomiskt kartblad 085 19
Topografiskt kartblad Linköping 8 F SO

2. GRUND FÖR BESLUT SAMT FÖRESKRIFTER

2.1 Grund för beslut

Syftet med reservatet är att i orört skick bibehålla en naturskog som på grund av sin skönhet och märkliga beskaffenhet är av betydelse för kännedomen om landets natur.

2.2 Föreskrifter

Reservatsbeslutet återfinns i sin helhet i bilaga 1. Reservatet utvidgades med en skyddszon mot söder 1983 (se bilaga 5).

3. ÖVERSIKTLIG BESKRIVNING AV BEFINTLIGA FÖRHÅLLANDEN

3.1 Naturförhållanden

Geologi:

Berggrunden består av gnejs eller gnejsgranit och jordarten är sandig-moig morän (Johansson, Gorbatshev 1973). Jordmånen är en övergång mellan brunjord och podsol och marken har ett relativt högt ph-värde och ett stort kväveinnehåll jämfört med andra barrskogar (Asplund m fl 1985).

Vegetation:

Säby Västerskog är en urskogsliknande barrblandskog med ca 60 % gran och 40 % tall. Virkesförrådet är 328 m³ skog/ha (enl Giselsson opubl.). Tallarna är ca 160 år. Gran finns i alla åldrar på ca 200-250 år. Föryngringen har sedan länge huvudsakligen bestått av gran (Arnborg 1949). I buskskiktet finns inslag av lövträd och buskar bl a ek, björk, hassel och rönn.

I området dominerar frisk mark av i huvudsak lågörttyp. Dominerande arter är blåbär, harsyra, ekorrbär och kruståtel. Vanliga är också ekbräken, örnbräken, vårfryle, blåsippa, linnea och vispstarr. I området förekommer också orkidén knärot. I botten finns ett frodigt mosstäck med dominerande vägg- och husmossa. Vanliga är också kammossa, kransmossa, rosmossa och bräkenmossa. Inom reservatet finns några kärrartade partier med skogsfräken och vit- och björnmossor i botten. I anslutning till källdråg kan man även hitta gullpudra och dvärghäxört. Några uppstickande berghällar finns också inom området.

Ett stort antal omkullfallna stammar, främst av gran finns i skogen. Detta ger förutsättningar för bl a mossor och lavar som är beroende av död ved. Många stammar täcks helt av långfliksmossa (*Nowellia curvifolia*). På äldre murkna lågor finns de ovanliga arterna grön sköldmossa (*Buxbaumia indusiata*) vedtrappmossa (*Anastrophyllum hellerianum*) och kornknutmossa (*odontoschisma denudatum*). Miljön är även gynnsam för vedlevande svampar och det mest intressanta fyndet är tickan *Skeletocutis carneogrisea*.

Djurliv:

Den rika tillgången på död ved bör utgöra goda förutsättningar för vedlevande insekter. Markfaunan studerades med fallfällor under sommaren 1991 (ännu ej bearbetat). Smådäggdjurfauan har studerats och fyra olika arter möss och sorkar paträffades (Asplund m fl 1985).

3.2 Kulturhistoriska förhållanden

Flera olika teorier om skogens uppkomst finns:

Sernander (1925) antog att skogen uppkommit på ett brandfält eftersom han funnit kol i marken. Tall var dominerande från början. Skogen antogs vara bläddad någon eller några gånger under slutet av 1700-talet och i början av 1800-talet.

Arnborgs teori (1949) var att skogen svedjats i mitten av 1700-talet. Marken användes sedan för rågodling, höskörd och bete. Gammelgranarna växte upp under denna period och när betet upphörde växte resten av dagens trädskikt upp.

Giselsson (opubl.) har markkarterat naturreservatet med avseende på kolförekomster. Han fann kol endast i en grop och drar därför slutsatsen att någon omfattande brand inte drabbat området och att kolet härör från kolning. Giselsson anser att för ca 170 år sedan var skogen kraftigt uthuggen med endast de idag mycket gamla granarna kvar. Virket gick förutom till kolning även till Ceersbergs glasbruk som 1838 fick läggas ner "för det stora vedödets skull" (Sernander 1925). Tallarna som idag finns i området etablerades på den då i det närmaste kalhuggna marken. I sydöstra hörnet av reservatet finns med en skarp gräns mot det övriga beståndet ett yngre barrblandbestånd som troligen uppkommit på en helt öppen mark.

Arnborg (1949) skriver att skogen i stort sett lämnades orörd av människan under 1800-talet. Några enstaka björkar, tallar och granar fälldes. I början av 1900-talet gjordes en huggning då man tog en del tall som skadats av insekter och dött. Skogen fridlystes som naturminne 1923. Allmänheten fick därmed inte tillträde till området som inhägnades med en solid gärdesgård.

En omfattande stormfällning i området åstadkoms av marsstormen 1943. Antalet vindfällda träd har kraftigt ökat under 1900-talet. Skogen blir också allt rikare på gran eftersom någon förnygring av tall inte längre förekommer.

3.3 Markanvändning

Inom reservatet är alla former av skogliga åtgärder förbjudna.

Jakträtten i området innehas av markägaren.

I området finns en strövstig anlagd och östgötaleden passerar genom området.

3.4 Tillgänglighet

Från länsväg 687 mellan Linköping och Bestorp går en enskild väg fram till reservatet. En före detta upplagsplats används som parkering. Markägaren har i överenskommelse med länsstyrelsen lovat att hålla vägen öppen. Överenskommelsen innebär dock inget krav på snöröjning och vägen får vid behov avstängas under tjällossningsperioden.

3.5 Slitage och störningskänslighet

Antalet besökare i reservatet är inte så stort att någon större risk för markslitage eller störning av faunan föreligger.

3.6 Tillsyn

En tillsynsman finns för området. Han skall bl a tillse att reservatsföreskrifter efterlevs och kontrollera att strövstig, informationstavlor mm är intakta.

3.7 Information

Vid parkeringen finns informationsskyltar dels om reservatet och dels en allmän "urskogsskylt". Området finns även beskrivet i skriften "Skyddad natur i Östergötland" utgiven av länsstyrelsen.

3.8 Litteratur

Arnborg, T. 1949
Säby Västerskog
Natur i Östergötland
red. C. Fries och R. Curry-Lindahl. Göteborg

Asplund, G. Häggström, H. Flärdh, K. Welander, L. 1985
Bland tomtar och troll i skog och på lab. Biologiavdelningen, Linköpings universitet.

Giselsson, T. opubl.
Säby Västerskog: Beståndets förmodade uppkomstsätt, dess utveckling och förnygring.
Om Säby Västerskog.

Johansson, H.G och Gorbatshev, R. 1973
Beskrivning till geologiska kartbladet Linköping SO
Serie Ae Nr 13. Sveriges geologiska undersökning. Stockholm.

Lidman, J och Johansson, P. 1987
Studie över ålders- och stadiestruktur hos ett urskogsbestånd av gran.
Biologiavdelningen, Linköpings universitet.

Länsstyrelsen i Östergötlands län 1983.
Natur, Kultur. Miljöer i Östergötland. Linköpings kommun.
Värdefulla naturmiljöer, omr N15 Säby Västerskog. Linköping.

Sernander, R. 1922
Sveriges Natur. Svenska naturskyddsföreningens årsbok.

Sernander, R. 1925
Bjärka-Säby Naturminnen, Bjärka-Säby i monografier. Uppsala.

II PLANDEL

1. DISPOSITION OCH SKÖTSEL AV MARK OCH VATTEN

1.1 Övergripande mål

Det övergripande målet med reservatet är att i orört skick bibehålla en naturskog genom att låta naturen utvecklas fritt utan mänsklig påverkan, med de undantag som anges nedan i detta avsnitt.

1.2 Generella riktlinjer

Område C (urskogsdelen) 11,9 ha.

Området ska lämnas orört. Avverkning, röjning och andra ingrepp är förbjudna. Omkullfallna träd som blockerar stigen ska få ligga kvar och en diskret passage över eller förbi trädet anordnas.

Område A (skyddszonen) 3,8 ha

Här finns ca 100-årig barrblandskog med ungefär lika delar gran och tall. För området gäller samma föreskrifter som för urskogsdelen (omr C) med tillägg "att naturvårdsförvaltaren skall äga såväl rättighet som skyldighet att vidtaga de åtgärder som erfordras för insektsbekämpning, om uppenbar risk föreligger för betydande insektsskador på reservatet eller intilliggande skogsmark".

Område B

Ett litet område som ligger strax utanför reservatet, strax utanför skyddszonen mot sydväst. Området ska fungera som stormskydd för skyddszonen under första åren. Beståndet skall överhållas i minst 15 år dvs avverkning skall ej ske före 1997 års utgång. Nedfallna eller döda träd får dock under tiden tillvaratagas av markägaren.

2. ANORDNINGAR FÖR REKREATION OCH FRILUFTSLIV

2.1 Övergripande mål

Ändamålet med reservatet är i första hand att bevara en urskogsliknande barrskog i orört skick.

Planeringen för friluftslivet bör inriktas på att informera och kanalisera besökarna.

2.2 Riktlinjer och åtgärder

Tillgänglighet:

Reservatet ska vara lätt tillgängligt för besökande. Lättast når man Säby Västerskog via den mindre bilväg som leder fram till en parkeringsplats strax utanför reservatet. Hela reservatet är tillgängligt för besökande under hela året, men för att minska risken för slitage och skador ska de besökande kanaliseras till den befintliga strövstigen och vandringsleden.

Friluftsanordningar och information:

Strövstigen som går i en slinga genom reservatet bör kompletteras med små informationsskyltar som informerar om intressanta företeelser utmed stigen. Skyltar bör utformas så att de smälter in i miljön. Informationsskyltar om reservatet i sin helhet skall sättas upp där Östgötaleden når reservatet. Markeringarna av östgötaleden och strövstigen skall förbättras.

Utmärkning av naturvårdsobjektets gräns:

Naturreservatets gräns ska märkas ut enligt svenska standard (SIS 031522). Gränsen mellan skyddszonen och reservatets urskogsdel är märkt genom markeringar på träden.

3. TILLSYN

En tillsynsman finns för reservatet. Hans uppgift är bl a att tillse att reservatsbestämmelser efterlevs och att kontrollera strövstigar och skyltar.

4. DOKUMENTATION

En inventering av mossor, lavar och vedlevande svampar bör göras i området.

En dokumentation av insektsfaunan i området bör göras genom i första hand fångst med fönsterfällor.

En dokumentation av mängden dött virke i olika förmultningsstadier bör göras.

Eventuella åtgärder i skyddszonen bör dokumenteras.

5. REVIDERING AV SKÖTSELPLAN

En översyn av skötselplanen bör göras senast om 10 år för att bedöma behovet av en eventuell revidering. Revideringen berör i första hand riktlinjer och åtgärder.

6. FINANSIERING AV NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN

6.1 Ekonomisk utredning

En ekonomisk utredning har gjorts av naturvårdsförvaltaren daterad 1991-09-23.

6.1 Finansiering av naturvårdsförvaltningen

Bekostas av markägare: Eventuella åtgärder i område B (utanför reservatet).

Bekostas av staten: De åtgärder som föreslås i skötselplanen.

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

BESLUT
1998-12-22

sid 1 (3)
2310-12316-97
0580-206

dk

Oscar Ekman
Bjärka-Säby Egendom
590 55 STUREFORS

Utvidgning av Säby Västerskog naturreservat samt ändring av föreskrifter för vård och förvaltning för hela reservatet på fastigheten Bjärka-Säby 1:1 i Vist, Linköpings kommun

Beslut

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 7 § naturvårdslagen om utvidgning av Säby Västerskog naturreservat med det område, som framgår av till beslutet bifogad karta. Grunden för beslutet är, att öka förutsättningarna för att bevara hotade arter, genom att öka reservatets yta med gammal skog av likartat slag som den tidigare skyddade. För det tillkommande området skall gälla samma syfte och samma föreskrifter enligt 8, 9 och 10 §§ naturvårdslagen, som i gällande beslut från 1974-02-01. Dock skall ingen vandringsled anläggas i denna del.

Områdets areal uppgår till ca 6,4 ha.

Beträffande föreskrifter enligt 9 § naturvårdsförordningen skall för hela reservatet gälla att:

1. Naturvårdsförvaltare skall vara Länsstyrelsen Östergötland. Vid naturvårdsförvaltningen skall samråd ske med markägaren.
2. Naturvårdsförvaltaren skall vidmakthålla befintliga vandringsleder i området med de smärre förändringar, som kan föräntledas av nedfallna träd eller dylikt. Någon vandringsled, stig eller dylikt skall ej anläggas i det 1998 tillkommande området.
3. I överenskommelse med Länsstyrelsen har markägarna lovat att hålla den enskilda vägen från länsväg 687 mellan (Linköping) -Bjärka-Säby - Bestorp - (Brokind) öppen för trafik även med motordrivna fordon till och från reservatet. Överenskommelsen innebär inte något krav på snöröjning utöver markägarnas eventuella behov och vidare får vägen vid behov avstängas under tjällossningsperioden. Markägarna har vidare avgivit löfte att den före detta upplagsplatsen

invid den enskilda vägen får användas som parkeringsplats. Underhåll, exempelvis grusning av väg och parkeringsplats till följd av slitage, utföres av markägaren. Underhållet skall till den del som vid varje särskilt tillfälle överenskommes mellan naturvårdsförvaltaren och markägarna, bekostas av anslaget vård och förvaltning av naturreservat.

4. I anslutning till parkeringsplatsen skall genom naturvårdsförvaltarens försorg, sopställ, kartsnitt och beskrivning över området uppsättas.

5. Reservatet skall genom naturvårdsförvaltarens försorg utmärkas i enlighet med Naturvårdsverkets anvisningar. Det ankommer vidare på naturvårdsförvaltaren att svara för renhållningen inom reservatet.

Området skall ingå i det till Säby Västerskog hörande område C (urskogsdelen), med samma föreskrifter, som gäller för detta område enligt den 1992-05-21 fastställda skötselplanen för naturreservatet.

Överensstämmelse med naturresurslagen

Utvidgningen av naturreservatet är förenlig med bestämmelserna i 2 kap. naturresurslagen och med förslaget till översiktsplan för Linköpings kommun.

Ärendets beredning

Sedan Länsstyrelsen i november 1997 fått kännedom om avverkningsanmälan för ett skogsområde angränsande till Säby Västerskog upptogs kontakt med markägaren angående möjligheten att utvidga naturreservatet. Området består av en ca 120-årig barrblandskog, som inte minst genom sitt läge intill det befintliga naturreservatet har ett mycket högt naturvärde. Efter värdering och förhandling av Svensk fastighetsvärdering träffades 1998-03-28 överenskommelse om utvidgning. Linköpings kommun har underhand meddelat att formell remiss inte erfordras.

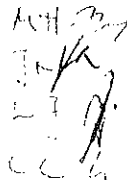

Beslutet gäller från den dag det vunnit laga kraft.

Hur man överklagar, se bilaga (formulär 11 , Miljödepartementet).

I den slutliga handläggningen av detta ärende har förutom undertecknade deltagit länsrådet Magnus Holgersson, länsassessorn Jan Kaller, samhällsbyggnadsdirektören Leif Jonsson och biträdande länsantikvarien Carin Clareus.

Björn Eriksson
Landshövding

Sverker Kärrsgård
Avdelningsdirektör

Bilaga
karta

Akten (naturreservatsdossier)

Kopia till

Naturvårdsverket

Linköpings kommun

Naturskyddsföreningen i Linköping

Verksledningens kansli

Kulturmiljöenheten

Samhällsbyggnadsenheten

Lantmäterimyndigheten, fastighetsbildning, Box 476,

581 05 Linköping

Lantmäterimyndigheten, landskaps- och fastighetsinformation, Box 476,

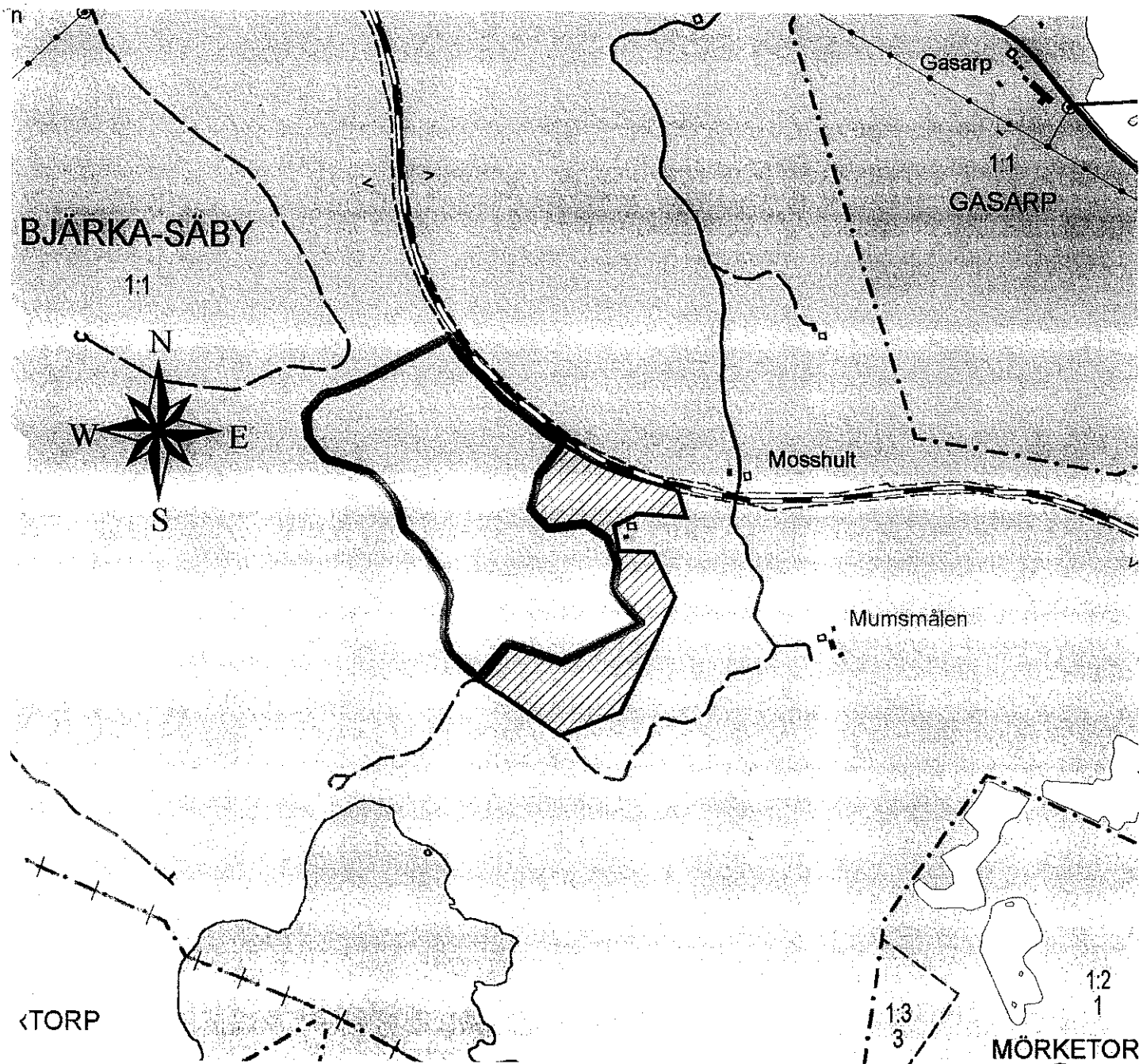
581 05 Linköping

Länets författningssamling

Objektsregistret

Tidningskungörelse

Utvidgning av Säby Västerskog naturreservat i Vist, Linköpings kommun

Skala 1:10 000

Fastighetskarta 085 19

 Tillkommande
reservatsområde

Tillhör Länsstyrelsens beslut
1998-12-22 Dnr. 2310-12316-97